

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 8 kap. i tvångsmedelslagen

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 8 kap. i tvångsmedelslagen (RP 70/2025 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Joni Korpinen, justitieministeriet
- expert Kaisla Pohjolainen, justitieministeriet
- planerare Essi Kuitunen, justitieministeriet
- polisöverinspektör Sami Ryhänen, inrikesministeriet
- tingsdomare Essi Konttinen-Di Nardo, Helsingfors tingsrätt
- statsåklagare Leena Metsäpelto, Åklagarmyndigheten
- polisinspektör Olga Larinkari, Polisstyrelsen
- överinspektör Roosa Viljanen, centralkriminalpolisen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Ålands polismyndighet
- Gränsbevakningsväsendet
- Tullen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att bestämmelserna om beslut om genomsökning av utrustning i 8 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) ändras. Bakgrunden till propositionen är Europeiska unionens domstols dom C-548/21 av den 4 oktober 2024 (CG mot Bezirkshauptmannschaft Landeck), enligt vilken en behörig myndighet har möjlighet att bereda sig tillgång till uppgifter som finns lagrade i en mobiltelefon, om den nationella lagstiftningen innehåller bestämmelser som anger att

Utlåtande FvUU 19/2025 rd

användning av detta tvångsmedel förutsätter förhandskontroll av en domstol eller en oberoende myndighet, utom i motiverade brådslande fall.

Enligt lagförslaget ska domstolen besluta om genomsökning av utrustning på yrkande av en anställningsberättigad tjänsteman. I brådslande situationer ska domstolens tillstånd inhämtas i efterhand. Endast en anställningsberättigad tjänsteman kan besluta om genomsökning av utrustning i brådslande situationer eller i andra särskilt angivna undantagsfall, om det är nödvändigt.

Förvaltningsutskottet konstaterar att den föreslagna lagändringen är nödvändig och brådslande. Enligt utredning till utskottet är det rådande rättsläget i fråga om bestämmelserna om beslut om genomsökning av utrustning oklart och vanskligt i den meningen att det är osäkert om en utredning som inhämtats genom förfarandet kan användas som bevis i rätten och, om så är fallet, hur länge detta är tillåtet. Det kan redan under förundersökningen framställas yrkande på utnyttjandeförbud och på att bevis som erhållits genom sådan genomsökning av utrustning som polisen beslutat om ska utplånas.

Den föreslagna ändringen av tvångsmedelslagen har stor betydelse för polisen och andra förundersökningsmyndigheter. År 2024 fattades nästan 10 000 beslut om genomsökning av utrustning i Finland. Tryggheten av genomsökningsförfarandet är av väsentlig betydelse för att säkerställa att brottsbekämpningen och brottsutredningen fungerar och för att ställa gärningsmännen till svars för brott. Brotten begås i allt större utsträckning på webben och med hjälp av olika datatekniska terminaler. Dessutom finns de avgörande bevisen också i fråga om andra brott ofta tillgängliga på nätet eller i terminalutrustning.

Förvaltningsutskottet anser det viktigt att en anställningsberättigad tjänsteman kan besluta om genomsökning av utrustning, om det är nödvändigt på grund av sakens brådslande natur. Det kan bli aktuellt till exempel när det kan antas finnas en ökad risk för att uppgifter som är väsentliga för utredningen av brottet inom kort försvinner eller raderas ur utrustningen. Utöver kopiering av datainnehåll i utrustning kan det också vara fråga om en brådslande situation där det är nödvändigt att uppgifterna granskas och där kopiering av uppgifterna inte är en tillräcklig åtgärd. Det kan vara nödvändigt att undersöka informationsinnehållet för att förebygga eller avslöja andra brott eller för att skydda någon annan. Enligt utredning till utskottet kan det vara nödvändigt också till exempel för att möjliggöra beslag.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning framfördes det att om utrustningen ställs in i flygplansläge så hindrar detta inte nödvändigtvis att uppgifterna i utrustningen försvinner. Det undanröjer alltså inte brådskan i samband med risken för att uppgifter som är väsentliga för utredningen av brott försvinner. Om det då finns grundad och förhöjd risk för att uppgifterna försvinner, måste förundersökningsmyndigheten skyndsamt kunna fatta ett beslut om detta och omedelbart i efterhand föra ärendet till domstol för avgörande.

Utskottet anser att också de andra särskilt föreskrivna undantagsfallen är motiverade. Enligt propositionsmotiven (s. 31) och inkommen utredning har det bedömts att unionens domstol i sin dom inte utesluter möjligheten att nationellt föreskriva också om andra behövliga undantag. Det anses inte motiverat att begränsa undantagen från domstolens förhandskontroll enbart till brådslande situationer, utan också andra undantagssituationer som föreslås i propositionen är behövliga och

Utlåtande FvUU 19/2025 rd

ändamålsenliga, bland annat med tanke på en snabb verksamhet i praktiken, en starkare ställning för de personer som är föremål för genomsökning och en effektiv användning av myndigheternas resurser.

Förvaltningsutskottet konstaterar att den föreslagna lagändringen medför personalresurs- och systemkostnader särskilt för polisen och domstolarna. Enligt utredning möjliggör informationssystemen för närvarande inte att beslut om genomsökning av utrustning avgörs så att ärendena överförs från polisen till tingsrätten direkt via ett gränssnitt, utan ärendena måste registreras manuellt och också besluten måste skapas manuellt. Det fördröjer behandlingen och kräver också betydligt mer resurser. Dessutom har tingsrätterna sinsemellan varierande resurser för skötseln av tvångsmedelsärenden. Enligt propositionsmotiven ska de nya uppgifter som följer av den föreslagna regleringen skötas inom ramen för nuvarande anslag. Utskottet anser det vara nödvändigt att kostnaderna för verkställigheten av lagen bevakas och att situationen vid behov kan granskas i samband med senare budgetar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 2.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.